

O jūsų galvose gyvena nykštukas?

SVARBIAUSIAS ŠVENTĖS AKCENTAS...

IBBY Lietuvos skyriaus sudarytos ekspertų komisijos už geriausias ir reikšmingiausias 2012 metų vaikų ir paauglių knygas premijas skyrė devyniems rašytojams, dailininkams iliustruotojams bei vertėjams:

◆ **Vinco Aurylos premija** skirta reikšmingiausiai metų vaikų literatūros tyrinėjimų ir sklaidos knygai. Šį įvertinimą pelnė **Gintarės Adomaitytės** knyga „**Už sidabro kalnų**“ („Edukologija“).

◆ Reikšmingiausiu metų debiutu paskelbta **Tomo S. Butkaus** knyga „**Bumba Dumba ir Visatos sukūrimas**“ („Vario burnos“).

◆ Gražiausiai iliustruota metų poezijos knyga išrinkta **levos Babilaitės** iliustruota **Antano Šimkaus** „**Vaidžiai iš gyvenimo bobulytės ir kt.**“ („Bernardinai.lt“).

◆ **Domicelės Tarabildienės premiją** nutarta paskirti už Gražiausių metų knygą. Ja paskelbta **Pauliaus Juodišiaus** knyga „**Penktadieniai apelsinus sapnuoti draudžiama**“ („Nieko rimto“).

◆ Reikšmingiausiu ir meniškiausiu metų vertimu vaikams išrinkta **Viltaro Alksnėno** išversta **Kate DiCamillo** knyga „**Nepaprasta Edvardo Tiuleino kelionė**“ („Nieko rimto“).

◆ Reikšmingiausiu ir meniškiausiu metų vertimu paaugliams paskelbta **levos Mažeikaitės** išversta **Beatrice Masini** knyga „**Miško vaikai**“ („Alma littera“).

◆ Geriausia metų knyga mažiausiems skaitytojams šiemet tapo **Kęstučio Navako** ir **Marijos Smirnovaitės** knyga „**Udo ir Dra niekaip nesusikalba**“ („Jūsų Flintas“).

◆ Geriausia metų poezijos knyga vaikams išrinkta **Česlovo Navakausko** „**Burbulų lietus**“ („Alma littera“).

Premijų finansiniai rėmėjai:

Šarūnas Marčiulionis, UAB „Alumnus“, UAB „Sabelija“, UAB „Vilcentras“, dailininkas Algis Augustaitis, leidyklos „Nieko rimto“, „Tyto alba“, „Žara“ ir kt.

Balandžio 2-ąją, minint Tarptautinę vaikų knygos dieną, Nacionaliniame Kauno dramos teatre prestižinėmis premijomis įvertinti reikšmingiausi praėjusių metų vaikų ir paauglių literatūros kūrėjai. „Buvo metas, kai Lietuvos pedagogas, matematikas, vaikų literatūros kūrėjas ir vertėjas, didysis vaikų literatūros puoselėtojas Pranas Mašiotas, kurio 150-ąsias metines šiemet minėsime, kreipėsi į visuomenę rašiniu, pavadintu „Neužmirškime ir mažųjų“. Tuomet jis džiaugėsi, kad lietuviškos knygos pradeda įsikurti lietuviškoje šeimynose, „taigi gera būtų parūpinti skaitymai ir jaunesniems tų šeimynų sąnariams. Vaikams reikia duoti tokių knygų, ką jie skaitytų su pasimėgavimu, be jokios prievartos ir kas duotų sveiką maistą protui, auklėtų širdyse dorus jausmus.“ Bemaž tokių pačių norų turėjo ir 1953 m. įsteigta Tarptautinė vaikų knygos taryba (IBBY), kuri 1967 m. nusprendė balandžio 2 d., žymaus danų pasakininko Hanso Christiano Anderseno gimimo dieną minėti ir kaip Tarptautinę vaikų knygos dieną; – pradėdamas iškilmingus apdovanojimus naujutėlaitėje, analogų kol kas Lietuvoje neturinčioje, tačiau savitą dvasią išsaugojusioje Kauno dramos teatro Didžiojoje scenoje kalbėjo Kęstutis Urba.

Prano Mašiotų premija šiemet skirta geriausiai metų vaikų bei paauglių knygai. Ja tapo **Linos Žutautės** knyga „**Ferdinandas ir Pū**“ („Alma littera“). **L. Žutautė užėmė garbingą sostą scenoje, buvo padabinta karūna ir netgi sakė iškilmingą karalienės kalbą, labiau skirtą suaugusiems vaikams:** „Ar jums teko kada stebėti skaitantį vaiką? Pavyzdžiui, įsitaisiusį ant plačios medinės palangės arba nepatogiai susiraičiusį fotelyje, nes knyga tokia įdomi, kad net nejauti kūno nepatogumų. Jis kaire ranka apčiupinėja fotelio ranktūrį ir suranda ten gulintį sausainį, įsideda į burną ir kramto... Sausainio skonio jis nejaučia. Kam rūpi sausainis, kai kovoji su devynagalviu slibinu arba sėlini tamsiu urvu paskui būrį piratų arba skrendi į tolimąją Tandadriką. Staiga vaiko veidu perbėga šypsena, pasigirsta palengvėjimo atodūsis. Knygoje visada sutiksi tokį, kuris prajuokina arba tokį, kuriam mirtinai norisi padėti, arba net tokį, kuriam rūpi skelti riebų sprigtą tiesiai į pakaušį.

Jei tikrai nė karto nematėte skaitančio vaiko – jums derėtų rimtai susirūpinti. Gal net nueiti pas širdies gydytoją...

TRAKTATAS APIE SKAITANTĮ VAIKĄ – KARALIENĖS KALBA...

„Kodėl suaugusieji rašo knygas vaikams?“ – kartą paklausiau savo septynmečio sūnaus. „Nes nori pasidalyti tuo, ką žino... Ir dar – iš meilės“ – atsakė jis. Žinoma, jis buvo teisus. Dalytis – tai geriausia, ką galime padaryti dėl vaikų. Dalytis savo išmintimi, jei esame jos sukaukę. Dalytis savo kvailystėmis, kad galėtume kartu smagiai pasijuokti. Dalytis patirtimi, kar-tais įkyriai ir prikišamai, o kartais šykščiai ir tik po trupinį. Dar dalijamės nuoskaudomis ir baimėmis, nes patys jų turime tiek daug, kad nesidalyti tiesiog neįmanoma. Dalijamės ir meile, nes tai – visa ko pradžia. Knyga – tai tarsi sena draugė, kuri palengvina mūsų pareigą dalytis. Ir kaip gera, patikima draugė ji leidžiasi kartu į nuotykius, kuriuos gali patirti vos atvėrus vartelius į vaikystės sodą. Aišku, šiame so-

de – ne visada saulėta. Čia kartais trunkosi perkūnija, dažnai būna apsiniaukę ir lyja, senuose medžiuose tūno paslaptingi kaukai, o jauni medeliai netikėtai gali virsti stebuklingomis pupomis, užaugančiomis iki pat dangaus...

Eiti su knyga – ne visada lengva. Kaip neperžengiami kliuviniai, vis dažniau išdygsta 3D filmai ir internetas, kompiuteriniai žaidimai ir įvairiausi „podai“. O kur dar mamos ir tėčiai, įsikniaubę į forumus ir facebookus, paskendę darbuose ir krizėse, pasiklydę tarp noriu ir privalau, pamiršę kelius į knygynus ir bibliotekas. Nepaisant to, tikiu, kad vaiko ir knygos draugystė išters bet kokius išbandymus. Nes juk visos geros istorijos būna su laiminga pabaiga“ – dalydamasi padėkos žodžiu kalbėjo rašytoja L. Žutautė.

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS DĖMESYS

Vaikų literatūros premiją jau nuo 2004-ųjų teikia ir Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM). Sveikindama šventės dalyvius viceministrė **Genoveita Krausauskienė** kalbėjo: „Džiugu Tarptautinės vaikų knygos dienos proga pasveikinti visus Lietuvos vaikų rašytojus, vaikiškų knygų iliustratorius, vertėjus, leidėjus ir bibliotekininkus todėl, kad jie nuoširdžiai didžiąją savo gyvenimo dalį skiria vaikams ir jų džiuginimui. Knyga ne tik ugdo bendražmogiškąsias vertybes, bet dažnai atveria žmogui nematytą kelią, padeda suprasti kitoki gyvenimą. Prieš devynerius metus ŠMM įsteigė Vaikų literatūros premiją, kurios tikslas – skatinti Lietuvos rašytojus kurti aukšto meninio lygio kūrinius vaikams ir populiarinti vaikų literatūrą.“ Tarptautinėje vaikų knygos dienos šventėje ŠMM 2012 m. vaikų literatūros premiją įteikė rašytojai **Vilei Vėl** už knygą „Kaip mes išgarsėjome“ ir Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos Skaitytojų aptarnavimo centro vyriausiajai bibliotekininkei **Martai Rudytėi**.

ŠILTI SUSITIKIMAI...

„Autorius, rašydamas knygą, niekuomet negalvoja apie premijas. Jis galvoja apie skaitytoją ir tai, kaip jam perteikti savo mintis, jausmus, savo pasaulio supratimą. Tik vėliau, kad knyga pasiektų skaitytoją, dar reikia, jog ji įgytų fizinių pavidalą ir pasklistų... Tuomet prie jos prisideda labai daug žmonių, bet net ir jų darbas nueitų niekais, jeigu nebūtų skaitytojų, todėl aš esu be galo laiminga, galėdama dalyvauti tokioje šventėje, kuri ugdo skaitytojus. Literatūros premija – tai svarbus dėmesys vaikų literatūrai ir skaitytojų ugdymui. Jeigu bus skaitytojų – būsim ir mes...“ – tvirtino V. Vėl.

Rašote tik vaikams?

Ne, esu parašiusi ir romaną suaugusiems „Kur vasara amžina“.

Kodėl nutarėte rašyti ir vaikams? Ar rašyti vaikams – ypatinga?

Rašyti vaikams – daug žaismingiau, linksniau, įdomiau... Vaikus pažįstu, nes esu mokytoja, bet esu mokytoja todėl, kad man be galo įdomūs vaikai.

Viename iš apsakymų rašote apie itin užsiėmusią mokslininkę mamą, kuri neturi laiko vaikams – ar rašote apie save?

Ne, šis apsakymas daugiau kalba apie mano mokinius. Ir apskritai apie šiuolaikinius vaikus...

Kokio amžiaus vaikams skirta knygelė?

Galima sakyti, kad ji skirta 6–7 klasių mokiniams.

Vaikų literatūros premijos laureatė V. Vėl antroje knygoje vaikams „Kaip mes išgarsėjome“ subtiliai, psichologiškai ir meniškai įtaigiai atskleidžia tėvų ir vaikų, bendraamžių tarpusavio santykius. Trijuose knygos apsakymuose išskyla namų, Tėvynės, kalbos, emigracijos temos. V. Vėl, būdama patyrusi pedagogė, lietuvių kalbos mokytoja, pasakoja netikėtas paauglių gyvenimo situacijas, nutinkančius konfliktus. Rašytoja atskleidžia, kad pasaulis sudėtingas nuo mažens, o svarbiausia yra dvasinės vertybės, bendražmogiški dalykai, istorinė praeitis, kurią išsaugoti gali tik mylintis savo kraštą vaikas.

Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos Skaitytojų

Renatos Česnavičienės nuotraukos

Ką palinkėtumėte savo skaitytojams?

Skaitytojams palinkėčiau būti linksniams, džiaugtis gyvenimu. Ir... džiaugtis žiema net tada, kai ji užsitęsia...

Ką jums reiškia ši premija?

Tai reiškia, kad mano knyga plačiau pasklis, ją perskaitys daugiau vaikų.

Esu be galo dėkinga už šį įvertinimą.

„Dėkoju likimui, kad visą savo darbiną gyvenimo tarpinį galėjau skirti vaikų literatūrai ir vaikams. Taip pat be galo dėkinga tiems žmonėms, su kuriais man teko dirbti. O labiausiai dėkoju vaikams, su kuriais teko organizuoti begales renginių, susitikimų. Man atrodo, kad šioje salėje sėdi daugybė žmonių, kurių galvose tebe gyvena nykštukas. Man jis iki šiol gyvena. Ir neleidžia pasenti. „Apči“ – nykštukas galvoje pabudo...“ – kalbėjo M. Rudytė.

Ką Jums reiškia ši premija?

Tai viso mano darbo įvertinimas. Baigusi universitetą dirbu tame pačiame darbe ir netgi tame pačiame skyriuje – jau 37 metai. Visas mano gyvenimas – tai darbas su vaikais ir vaikų literatūra.

Kokių atsiliepimų iš vaikų išgirstate?

Sulaukiu daug vaikų padėkų. Gatvėje net nustembu, kiek daug žmonių mane pažįsta, kiek daug sveikinasi... Matyt, nemažai kartų užaugo mano akyse...

aptarnavimo centro vyriausiosios bibliotekininkės M. Rudytės veikla apima skaitymo, vaikų literatūros populiarinimą ne tik Vilniuje, bet ir Vilniaus apskrityje. M. Rudytė kūrybiškai integruoja skaitymą su tokiomis kūrybos formomis kaip dailė, muzika, vaidyba, improvizacija. Ji rengia išradimus knygų pristatymus, garsinius skaitymus, edukacinius projektus. Kita svarbi M. Rudytės veikla – bendradarbiavimas su ugdymo įstaigomis, bibliotekomis, vaikų literatūros specialistais iš Lietuvos ir užsienio, dalijimasis patirtimi įvairiuose seminaruose, dalyvavimas metodinėje veikloje. M. Rudytė aktyvi Tarptautinės vaikų ir jaunimo literatūros asociacijos Lietuvos skyriaus narė.

Koks yra šiandieninis vaikas?

Jis yra be galo smalsus. Ir mes be reikalo teigiame, kad šiandien vaikai nemėgsta knygų. Aš visada sakiau ir sakysiu, kad vaikai skaito knygas, tereikia juos nukreipti jiems priimtina linkme ir tuomet užaugs mėgdami knygą. Jie patys turi pajusti skaitymo malonumą.

Ko palinkėtumėte savo skaitytojams?

Palinkėčiau prisiliesti prie kuo daugiau knygų. Šiuo metu į biblioteką ateina daugiau kaip 400 dar nelankančių mokyklos vaikučių. Jie atkeliauja drauge su savo tėveliais, todėl šeštadienius vadiname vaikų ir tėvėlių diena. Mažieji skaitytojai be galo mėgsta knygas, tik jiems reikia šiek tiek padėti.

Kokių knygų ieško vaikai?

Mažieji – kuo spalvingesnių. Paaugliukai knygose ieško savo gyvenimo atspindžių. O vyresnieji mėgsta knygas, kuriose daug fantazijos. Manau, jog taip yra todėl, kad stinga knygų, atitinkančių jų tikrovišką gyvenimą. Todėl jie ieško kitokio pasaulio.

Šventė baigėsi režisierės Inesos Paliulytės dviejų dalių spektakliu mažiems ir dideliems „Astrida“, kuriame rašytoja Astrida Lindgren patarė vaikams: „**Verkite, vaikai, verkite iš visų jėgų! Ir dar daugiau juokitės!**“

Aušra ŽIDŽIŪNIENĖ